

Program „Młodzież w działaniu” – przez język do kultury, przez kulturę do języka

Domínika Jagiełło

Wymiany młodzieżowe w ramach programu „Młodzież w działaniu” dzięki temu, że powstają z inicjatywy samych uczestników, a także przez nich są realizowane, pozwalają na praktyczne poznawanie kultury i naukę języka.

Ambasadorzy MwD, fot. K. Kuczyk

Program „Młodzież w działaniu” jest inicjatywą Komisji Europejskiej, która daje szerokie możliwości współpracy młodym ludziom i pracownikom młodzieżowym. Partnerami są nie tylko kraje członkowskie Unii Europejskiej, ale też kraje stowarzyszone i sąsiedzkie. To niebywała okazja do wymiany doświadczeń, działań wolontariackich i szkoleń nie tylko z najbliższymi sąsiadami, ale też z osobami z Europy Wschodniej i Kaukazu, Europy Południowo-Wschodniej i państw basenu Morza Śródziemnego (te trzy grupy określa się wspólnym mianem sąsiedzkich krajów partnerskich).

Program podzielony jest na pięć akcji odpowiadających rodzajom możliwych działań. Działaniami szczególnie ciekawymi z punktu widzenia różnorodności kulturowej i językowej są Akcja 2.1. – Wolontariat Europejski i Akcja 3.1. – Młodzież w Świecie. Dofinansowane mogą być między innymi wyjazdy na wolontariat indywidualny i grupowy, wymiany młodzieżowe, szkolenia i wizyty studyjne. Zdawać by się mogło, że tego typu projekty są trudne w realizacji ze względu na to, że trudno znaleźć partnerów do współpracy. Jednak doświadczenie pokazuje, że obie akcje są bardzo popularne – rocznie o dofinansowanie ubiega się kilkuset beneficjentów. Partnerzy często poznają się w trakcie seminariów kontaktowych organizowanych przez SALTO EECA – Centrum Współpracy z Krajami Europy Wschodniej i Kaukazu. Podczas tych spotkań zawiązują się nowe znajomości, powstają pomysły projektów i plany współpracy. Często w czasie tych seminariów i szkoleń obok języka angielskiego drugim językiem jest rosyjski.

Zainteresowanie językiem rosyjskim w projektach nie jest duże, nie są bowiem dofinansowywane kursy językowe. Jednakże coraz częściej o środki aplikują entuzjaści tego języka, studenci rusycystyki czy kulturoznawstwa. Idealnym przykładem takiej współpracy jest dwustronna wymiana polsko-rosyjska *Давай на Урал!*, która odbyła się w lipcu 2012 r. w Rosji, dofinansowana w ramach Akcji 3.1 – Młodzież w Świecie. Czternastu licealistów z Klubu Rusofilów Aktywnych i czternastu uczestników będących członkami Klubu Miłośników Języka Polskiego spotkało się w Moskwie, skąd grupa wyruszyła na kraniec Uralu. Celem wyprawy było poznanie historii mieszkańców niewielkiej miejscowości Kaga, która, oddalona od miasta, pustoszeje. *Młodzi wyjeżdżają za chlebem, mężczyźni odchodzą do nieba, zostajemy tylko my* – to cytat z jednego z przeprowadzonych

w trakcie projektu wywiadów. Uczestnicy wcielili się w rolę etnologów, ich zadaniem było zebranie historii babuszek, starszych pań, które są niemal jedynymi mieszkankami Kagi. Osoby biorące udział w projekcie chciały poznać kulturę, szlifować język, szukać wspólnych korzeni poprzez spisywanie i filmowanie rozmów, opowieści i wspomnień. Tak zebrane materiały złożyły się na album fotograficzny i film dokumentalny. Muzeum Etnograficzne w Gdańsku zorganizowało wystawę przedstawiającą całe przedsięwzięcie.

Jednym z celów wymiany było także pogłębienie znajomości języka partnera. Uczestnicy wspierali się wzajemnie w poznawaniu języka polskiego i rosyjskiego. Obie grupy przygotowały się do przeprowadzania codziennych aktywnych warsztatów językowych. Wykorzystywały w tym celu pozaformalne metody nauki: grę w kalambury, niedokończone zdania, odgrywanie scenek itp. Aby obie strony w pełni skorzystały ze wspólnego projektu, polska grupa pogłębiała znajomość języka rosyjskiego i przełamywała opory w komunikowaniu się w obcym języku podczas przeprowadzania wywiadów, a grupa rosyjska zajmowała się tłumaczeniem tekstów na język polski. Publikacje w obu językach (a także języku angielskim) zostały rozdane w szkołach i lokalnych organizacjach. Organizatorzy udostępnili na [YouTube film](#) o wymianie. W języku polskim i angielskim powstał też [blog](#), gdzie można się zapoznać z przebiegiem działań począwszy od przygotowań aż do finału. Warto zwrócić do tych informacji, które w pełni pokazują, jak młodzi ludzie pracowali, czego się uczyli i czego dowiedzieli od mieszkanki Kagi. Grupy pragną poszerzyć współpracę o partnerów z Białorusi, Słowacji i Ukrainy, by w przyszłości zrealizować projekt o kulturze i językach słowiańskich.

W znaczącej liczbie wymian i szkoleń w Akcji 3.1. – Młodzież w Świecie tematyka projektu często pojawia się mimochodem. Młodzi ludzie dociekają swoich korzeni nie tylko historycznych, ale też kulturowych, szukają wspólnoty językowej. Okazuje się, że to świetny sposób uczenia się od siebie nawzajem: znajdować podobieństwa i, czasem zabawne, różnice w tak samo lub podobnie brzmiących słowach. Młodzież odkrywa etymologię, dawno zapomniane znaczenia słów i zwrotów.

Niezależnie od tematyki działań we wszystkich projektach ważna jest sfera poznania języka. Niech przykładem będzie wymiana *Rosyjskie ślady*, która odbyła latem 2012 r. w Garwolinie. Rosyjscy skauci i polscy harcerze spotkali

się, by wspólnie poznawać obrzędowość harcerską, uczyć się legend o obu krajach, pieśni i piosenek, a przede wszystkim odszukać ślady rosyjskiej bytności w okolicach Garwolina. Efektem wspólnej pracy była mapa tych miejsc wraz z opisem zdarzeń oraz wystawa, która została zaprezentowana lokalnej społeczności podczas przygotowanego międzykulturowego festynu. W ewaluacji większość polskich uczestników wskazała na podniesienie kompetencji językowych (język polski, rosyjski i angielski). Dwa tygodnie spędzone razem pozwoliły obu grupom na osłuchanie się z innymi językami, złapanie ich melodyki m.in. poprzez wspólne śpiewanie.

Należy pamiętać, że nie tylko wymiany polsko-rosyjskie zawierają w sobie element języka rosyjskiego. Zdarza się to także w działaniach włączających grupy białoruskie, ukraińskie, czasem azerskie oraz z innych krajów Kaukazu. Wielostronna wymiana *Energia ulicy* pozwoliła uczestnikom z Polski, Ukrainy, Azerbejdżanu, Białorusi i Turcji na podzielenie się doświadczeniami w zakresie sztuki ulicznej: tańca, beat-boxingu, pantomimy i graffiti. Młodzi ludzie w ciągu niespełna dwóch tygodni przygotowali przedstawienie będące efektem dyskusji i warsztatów na temat tolerancji i dialogu międzykulturowego. Skład partnerski grup powodował, że połowa uczestników swobodnie porozumiewała się w języku rosyjskim. Stąd też element językowy, choć nieplanowany, miał spore znaczenie, bo zaciekawiał i powodował, że młodzież zaczęła wchodzić w językowe interakcje.

Odrębnym działaniem pozwalającym na głębsze zanurzenie w język i kulturę jest Akcja 2.1. – Wolontariat Europejski. Dzięki niej rokrocznie odbywa się kilka tysięcy projektów w Europie i poza jej granicami. W dużej mierze są to projekty indywidualne, choć zdarzają się też kilkusobowe grupy wolontariuszy, którzy wyjeżdżają w tym samym celu. Projekty trwają od kilku tygodni do roku, a ich podstawą jest codzienna praca i uczestniczenie w życiu organizacji goszczącej, a także lokalnego środowiska. Fakt, że osoby, które decydują się na wolontariat, zwykle wybierają kraj, którego kultura i język są dla nich interesujące, ułatwia naukę języka i poznanie kultury. W akcji tej możliwe jest otrzymanie dofinansowania na wstępny kurs językowy, aby ułatwić wolontariuszom start. Najważniejsze jest jednak to, że równoległe z realizacją codziennych zadań zaplanowanych w trakcie wolontariatu młody człowiek uczy się języka w praktyce.

Ciekawym przykładem wolontariatu jest dziewięciomiesięczny pobyt studenta dziennikarstwa (specjalizującego się

w polityce rosyjskiej, a także prawach człowieka) w Woroneżu w *Youth Human Rights Movement* (*Молодежное правозащитное движение*). Do jego zadań należało przeprowadzanie dziennikarskich analiz na temat sytuacji społeczno-politycznej w Rosji i Europie Wschodniej, prowadzenie badań sektora pozarządowego, współorganizowanie seminariów i kampanii dotyczących praw człowieka oraz prowadzenie wykładów poruszających kwestie polsko-europejsko-rosyjskich relacji oraz wspólnej historii. Biorąc pod uwagę dziedzinę, w jakiej poruszał się wolontariusz oraz powagę tematyki, domyślać się można, że pobyt pozwolił na znaczące poznanie kultury oraz pogłębianie kompetencji językowych.

Generalnie z raportów po skończonych projektach dowiadujemy się, że język angielski nie jest jedynym, który pozwala na komunikację, czasem wystarczy dobra wola, otwarty umysł i uszy na język kolegów. Wielu spośród beneficjentów, opisując wymiar międzykulturowy projektów, wskazuje na poznawanie języka rosyjskiego jako jeden ze znaczących czynników integracji i pogłębienia wzajemnych relacji. Zaznajomienie się choćby z podstawowym słownictwem poprzez gry i zabawy przygotowywane przez samych uczestników (co jest podstawą edukacji rówieśniczej promowanej przez program „Młodzież w działaniu”) sprzyja pozytywnemu nastawieniu, łamaniu stereotypów na temat cech narodowych, poszerzaniu horyzontów, a przede wszystkim pozwala młodym ludziom nabyć nowe kompetencje (nie tylko językowe, ale też z zakresu przekazywania wiedzy) i umiejętności. Łamigłówek, kalambury, piosenki czy wspólne tworzenie minisłowników – wszystko to sprzyja nauce języka w praktyce, ale też pozwala mocniej „poczuć” kulturę, zrozumieć jej różnorodność i znaleźć wspólny mianownik.

Dominika Jagiełło

Absolwentka klasy śpiewu solowego w ZS Muzycznych im. F. Chopina w Warszawie oraz Wydziału Nauk Politycznych w Wyższej Szkole Humanistycznej im. A. Gieysztor w Pułtusk. Stypendystka Fundacji Kościuszkowskiej – półroczny pobyt w Polskim Instytucie Naukowym w Nowym Jorku. Prywatnie pasjonuje się literaturą, pisze opowiadania i jest związana od 20 lat z chórem „Alla Polacca” przy Teatrze Wielkim. Od 2007 r. pracuje w Narodowej Agencji Programu „Młodzież w działaniu” – Akcji 3.1. – Młodzież w Świecie, której celem jest umożliwianie współpracy z sąsiedzkimi krajami partnerskimi.